

«Καταργείται επίσημα το exequatur»

Μαρίνα Τζιούτ – Δικηγόρος
Ανδρέας Νεοκλέους & Σία ΔΕΠΕ

Ο Κανονισμός (ΕΚ) 805/2004 απλουστεύει ακόμα περισσότερο την εφαρμογή της Αρχής της Αμοιβαίας Αναγνώρισης των αποφάσεων επί Αστικών και Εμπορικών Υποθέσεων η οποία εισήχθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) 44/2001.

Η εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 είχε προκαλέσει μεγάλη ανακούφιση στους εξ αποφάσεως δανειστές οι οποίοι είχαν εξασφαλίσει απόφαση Δικαστηρίου εναντίον προσώπων που διέμεναν ή είχαν έδρα σε άλλα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η καινοτομία που τότε χαρακτήριζε τον εν λόγω Κανονισμό ήταν το γεγονός ότι για πρώτη φορά στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νομοθετικά πλέον, γινόταν πρόνοια που αποσκοπούσε στην ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Στην πράξη όμως παρατηρήθηκε ένα σημαντικό μειονέκτημα το οποίο γινόταν όλο και πιο εμφανές με την πάροδο του χρόνου. Παρά το γεγονός ότι ο Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 ορίζει ρητά στο άρθρο 33(1) ότι «Απόφαση που εκδίδεται σε κράτος μέλος αναγνωρίζεται στα λοιπά κράτη χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία», στο αμέσως επόμενο άρθρο αναγράφεται μια σειρά περιπτώσεων, η ύπαρξη των οποίων περιόριζε σε μεγάλο βαθμό την αναγνώριση αποφάσεων. Πέραν αυτού, το γεγονός ότι η Αίτηση για αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπής απόφασης πρέπει να καταχωρηθεί σε Δικαστήριο κράτους-μέλους στο οποίο διαμένει ο οφειλέτης, καθιστούσε τη διαδικασία χρονοβόρα και δαπανηρή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζοντας την ανάγκη βελτίωσης των μέτρων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις και προκειμένου να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, στις 21 Οκτωβρίου 2005 έθεσε σε ισχύ τον Κανονισμό (ΕΚ) 805/2004 με τον οποίο εισήχθηκε η έννοια του Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου, χωρίς όμως να αλλοιώνεται ή να επηρεάζεται η ισχύς του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001. Με άλλα λόγια, επί το παρόντι ισχύουν και οι δύο Κανονισμοί, δίνοντας στον εκάστοτε πιστωτή τη δυνατότητα να επιλέξει ο ίδιος τη διαδικασία την οποία επιθυμεί να ακολουθήσει προκειμένου να κατορθώσει να εκτελέσει μια απόφαση σε άλλο Κράτος Μέλος της Ε.Ε. Είναι σημαντικό στο στάδιο αυτό να αναφερθεί ότι αντίκειται στο πνεύμα του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 η ταυτόχρονη επίκληση και των δύο Κανονισμών με σκοπό την εκτέλεση της ίδιας απόφασης, όπως διευκρινίζεται στην παράγραφο (20) του Προοιμίου του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004.

Η σπουδαιότητα της δυνατότητας που έχουν πλέον οι πιστωτές να αιτούνται και να λαμβάνουν πιστοποιητικό Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου έγκειται στο γεγονός ότι δεν απαιτείται πλέον να ακολουθείται στο Κράτος Μέλος εκτέλεσης οποιαδήποτε ενδιάμεση διαδικασία πριν να ληφθούν τα μέτρα εκτέλεσης. Με

αυτό τον τρόπο έχει επιτευχθεί η ταχεία και αποτελεσματική εκτέλεση χωρίς την ανάμειξη των Δικαστηρίων στο Κράτος Μέλος Εκτέλεσης. Συνεπώς, έχουν εξαλειφθεί τα ελαττώματα και δυσκολίες που είχαν παρατηρηθεί κατά την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001. Το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται στο Άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 με το οποίο καταργείται επίσημα το exequatur που αποτελούσε προϋπόθεση του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001. Δηλαδή, η απόφαση πλέον η οποία έχει πιστοποιηθεί ως Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος στο Κράτος Μέλος προέλευσης, αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλο Κράτος Μέλος χωρίς να απαιτείται να κηρυχθεί εκτελεστή και χωρίς να είναι δυνατή η προσβολή της αναγνώρισής της.

Έχοντας αναφέρει τα πιο πάνω, δεν πρέπει να επιτραπεί να νοηθεί ότι ο Κανονισμός (ΕΚ) 805/2004 καλύπτει πλήρως το εύρος υποθέσεων που καλύπτει ο Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001. Το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 περιορίζεται μόνο στις μη αμφισβητούμενες αξιώσεις που προκύπτουν από Αποφάσεις, Δικαστικούς Συμβιβασμούς και Δημόσια Έγγραφα. Επιπλέον, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Άρθρου 2 του Κανονισμού, το πεδίο εφαρμογής του εκτείνεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις αλλά δεν καλύπτει, ιδίως, φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις ή την ευθύνη κράτους για πράξεις και παραλείψεις κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας. Περαιτέρω, ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται (α) στην προσωπική κατάσταση ή νομική ικανότητα φυσικών προσώπων, τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, τις διαθήκες και την κληρονομική διαδοχή, (β) στις πτωχεύσεις, τις διαδικασίες που αφορούν την εκκαθάριση αφερέγγυων εταιρειών ή άλλων νομικών προσώπων, τους πτωχευτικούς συμβιβασμούς, τις πράξεις συμβιβασμών και άλλες ανάλογες διαδικασίες, (γ) στην κοινωνική ασφάλιση και (δ) στη διαιτησία.

Η ερμηνεία του όρου «μη αμφισβητούμενη αξίωση» δίδεται με ιδιαίτερη σαφήνεια στο Άρθρο 3 του Κανονισμού. Μη αμφισβητούμενη λοιπόν, στα πλαίσια του Κανονισμού, είναι μια αξίωση την οποία είτε έχει αναγνωρίσει ρητά ο οφειλέτης ή καταρτίστηκε ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη διάρκεια διαδικασίας, είτε ο οφειλέτης ουδέποτε αντιτάχθηκε προς αυτή σύμφωνα με τις σχετικές δικονομικές απαιτήσεις του δικαίου του κράτους μέλους προέλευσης κατά τη διάρκεια διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου, είτε τέλος εάν ο οφειλέτης δεν παρέστη στη σχετική με την εν λόγω αξίωση ακροαματική διαδικασία παρά το γεγονός ότι του είχαν επιδοθεί νομότυπα τα εισαγωγικά έγγραφα της δικαστικής διαδικασίας.

Αφού διαπιστωθεί ότι η απόφαση για την οποία ζητείται η έκδοση πιστοποιητικού Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου εκδόθηκε επί μη αμφισβητούμενης αξίωσης και εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004, το Δικαστήριο το οποίο έχει ενώπιον του ένα τέτοιο αίτημα θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις του Άρθρου 6 του Κανονισμού. Η πρώτη

«Έχει επιτευχθεί η ταχεία και αποτελεσματική εκτέλεση χωρίς την ανάμειξη των Δικαστηρίων στο Κράτος Μέλος Εκτέλεσης»

προϋπόθεση του εν λόγω άρθρου είναι ότι η απόφαση η οποία ζητείται να πιστοποιηθεί ως Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος θα πρέπει να είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης. Στην περίπτωση της Κύπρου, μία πρωτόδικη απόφαση καθίσταται άμεσα εκτελεστή εκτός εάν κάποιο διάδικο μέρος ζητήσει με αίτηση στο αρμόδιο Δικαστήριο την αναστολή της εκτέλεσης λόγω καταχώρησης Έφεσης ή λόγω καταχώρησης Αίτησης Παραμερισμού της πρωτόδικης απόφασης.

Προχωρώντας στη δεύτερη προϋπόθεση του Άρθρου 6 του Κανονισμού είναι ότι η απόφαση η οποία ζητείται να πιστοποιηθεί ως Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος θα πρέπει να μην αντίκειται προς τους κανόνες της δικαιοδοσίας που καθορίζονται στα Τμήματα 3 και 6 του Κεφαλαίου II του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001. Η προϋπόθεση αυτή θα πρέπει να ελέγχεται από το Δικαστήριο μόνο στις υποθέσεις ασφαλίσεων στις οποίες γίνεται αναφορά στο Τμήμα 3 και στις υποθέσεις εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ακινήτων, θέματα κύρους, ακυρότητας ή λύσης εταιρειών, θέματα κύρους των καταχωρήσεων σε δημόσια βιβλία, θέματα καταχώρησης ή κύρους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σημάτων, ως και θέματα αναγκαστικής εκτέλεσης αποφάσεων, στις οποίες γίνεται αναφορά στο Τμήμα 6. Για τις πιο πάνω περιπτώσεις, ο Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 θεσπίζει αποκλειστικούς κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία και συνεπώς το Δικαστήριο πρέπει να επαληθεύσει ότι η απόφαση δεν αντίκειται προς τους κανόνες αυτούς.

Η τρίτη προϋπόθεση του Άρθρου 6 του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 ρυθμίζει ότι οι δικαστικές διαδικασίες στο κράτος μέλος προέλευσης θα πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις που καθορίζονται στο Κεφάλαιο III στην περίπτωση μη αμφισβητούμενης αξίωσης κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β) ή γ). Η προϋπόθεση αυτή αναφέρεται στις περιπτώσεις εκείνες που ο οφειλέτης δεν έχει ρητά αναγνωρίσει την αξίωση αλλά με τη συμπεριφορά του έχει καταστήσει την αξίωση μη αμφισβητούμενη. Θα ήθελα να αναφερθώ συγκεκριμένα στην περίπτωση εκείνη όπου ο οφειλέτης παρέστη ή δεν εκπροσωπήθηκε στη σχετική με την εν λόγω αξίωση ακροαματική διαδικασία. Δηλαδή στις περιπτώσεις εκείνες όπου εκδίδεται απόφαση εναντίον του οφειλέτη ερήμην. Σε τέτοια περίπτωση ο δανειστής δύναται να ζητήσει την έκδοση πιστοποιητικού Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου εάν αποδείξει στο Δικαστήριο ότι το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε νομότυπα στον οφειλέτη. Νομότυπη είναι η επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού της

δίκης εγγράφου όταν διενεργείται σύμφωνα με τους κανόνες του Κανονισμού (ΕΚ) 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Η τελευταία προϋπόθεση του Άρθρου 6 του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 ρυθμίζει ότι η απόφαση η οποία ζητείται να πιστοποιηθεί ως Ευρωπαϊκός Εκτελεστός Τίτλος θα πρέπει να εκδόθηκε στο κράτος μέλος όπου έχει την κατοικία του ο οφειλέτης κατά την έννοια του άρθρου 59 του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 στις ακόλουθες τρεις περιπτώσεις: 1) όταν μια αξίωση είναι μη αμφισβητούμενη κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1μ στοιχεία β) ή γ), και 2) όταν αναφέρεται σε σύμβαση που συνάπτει ένα πρόσωπο, ο καταναλωτής, για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ότι κείται εκτός της δραστηριότητάς ή του επαγγέλματός του, και 3) ο οφειλέτης είναι καταναλωτής. Από το πιο πάνω λεκτικό θα μπορούσα να εισηγηθώ ότι η προϋπόθεση αυτή θα πρέπει να ελέγχεται από το Δικαστήριο μόνο κατά τις περιπτώσεις εκείνες όπου η απόφαση αφορά σύμβαση καταναλωτών και είναι εις βάρος του καταναλωτή. Στις περιπτώσεις λοιπόν αυτές το Δικαστήριο πρέπει να ελέγχει εάν η απόφαση αυτή εκδόθηκε στο κράτος μέλος όπου ο καταναλωτής έχει την κατοικία του κατά την έννοια του άρθρου 59 του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001.

Προχωρώντας σε πιο πρακτικά ζητήματα, δεν θα μπορούσα να παραλείψω να αναφέρω ότι η αίτηση για έκδοση Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου, η οποία καταχωρείται μονομερώς, πρέπει να υποβληθεί στο Δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης, με άλλα λόγια στο κράτος μέλος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση. Για την έκδοση του πιστοποιητικού Ευρωπαϊκού Εκτελεστού Τίτλου χρησιμοποιείται το έντυπο υπόδειγμα που επισυνάπτεται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1869/2005 ο οποίος αποτελεί τροποποιητικό Κανονισμό του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 μόνο όσον αφορά τα έντυπα υποδείγματα ως αποτέλεσμα της προσχώρησης νέων κρατών μελών την 1η Μαΐου 2004.

Είναι εξίσου σημαντικό να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι η έκδοση πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο σύμφωνα με το άρθρο 10(4) του Κανονισμού. Μπορεί όμως με σχετική αίτηση στο δικαστήριο προέλευσης, να ζητηθεί είτε η διόρθωση του εν λόγω πιστοποιητικού στις περιπτώσεις όπου λόγω τυπικού σφάλματος υπάρχει απόκλιση μεταξύ της απόφασης και του πιστοποιητικού, είτε η ανάκληση του όταν αυτό χορηγήθηκε προφανώς εσφαλμένα με βάση τις απαιτήσεις που καθορίζονται στον Κανονισμό. Από την πιο πάνω πρόνοια, αφήνεται να νοηθεί, και θα ήταν ορθό και δίκαιο να υπόκειται σε ένδικο μέσο η απόφαση δικαστηρίου με την οποία απορρίπτεται αίτημα για έκδοση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου.

Εν κατακλείδι των όσων έχουν αναφερθεί πιο πάνω, και συγκεκριμένα τόσο από τις απαιτούμενες προϋποθέσεις που επιτρέπουν την έκδοση πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου όσο και από τη διαδικασία που ακολουθείται με σκοπό την έκδοση του εν λόγω πιστοποιητικού, είναι διάχυτο το πνεύμα του Κανονισμού (ΕΚ) 805/2004 που στόχο είχε την ταχεία και αποτελεσματική εκτέλεση χωρίς την ανάμειξη των δικαστηρίων στο κράτος μέλος εκτέλεσης σε χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες που μέχρι σήμερα συνοδεύονταν με την κήρυξη της εκτελεστότητας σύμφωνα με τη διαδικασία exequatur βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001. Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να πει, μετά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του Κανονισμού στην πράξη, ότι η προσπάθεια αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει στεφθεί με επιτυχία. ●●●